

РЕШЕНИЕ

№ 6867

гр. София, 16.11.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 12 състав, в публично заседание на 17.10.2022 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Наталия Ангелова

при участието на секретаря Цонка Вретенарова и при участието на прокурора Цветослав Вергов, като разгледа дело номер **277** по описа за **2022** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Съдебното производство е по реда на чл.203 и следващите от Административнопроцесуалния кодекс (АПК) във връзка с чл. 284, ал.1 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС).

Образувано е по искова молба от З. А. С. с ЕГН [ЕГН] чрез адв. Н. К. от САК, със съдебен адрес [населено място], [улица], ет.1, офис 2, срещу Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" следните обективно съединени искове:

1) Иск за присъждане на неимуществени вреди в размер на 5000лв. представляващи обезщетение вследствие на противоправно бездействие на служителите от ГДИН, изразяващо се в неосигуряване на нормални битови и хигиенни условия за изтърпяване на наказанието, "лишаване от свобода" в ареста на 04 РУ – СДВР, в Следствени арест „Г.М.Д.“, в Софийски централен затвор и в ЗО „К.“, а именно:

- недостатъчна жилищна площ,
- лоши битови и хигиенни условия в помещенията,
- неосигуряване на престой на открито,

за периода от 25.04.2018г. до 07.07.2020г.

В исковата молба се твърди, че ищецът З. А. С. е постъпил за 24 ч. в ареста на 04 СУ – СДВР на 07.11.2017г., след което бил преместен в Следствения арест на Г.М.Д. до 10.11.2017г., където престоят му бил удължен до 28.04.2018г. вследствие потвърждение на мярката от СГС. След тази дата бил преместен в Софийски централен затвор до 01.07.2018г., като в периода от 02.07.2018г. до 17.07.2020г.

пребивавал в ЗО К.. С исковата молба претендира присъждане на обезщетение за неимуществени вреди в размер на 5000 (пет хиляди) за периода от 25.04.2018г. до 07.07.2020г.

Вредите се претендират на основание противоправно бездействие на служители на ГДИН, изразяващо се в неосигуряване на нормални битови условия и хигиенни условия за изтърпяване на наказанието в 04 СУ – СДВР – МВР, Централен софийски затвор и ЗО К., посочени на стр.2 от исковата молба, а именно:1.недостатъчна жилищна площ; 2.лоши битови и хигиенни условия в помещенията; 3.непълноценно осигуряване на престой на открито.

Ответникът – ГДИН чрез процесуален представител оспори изцяло исковата претенция като счита същата за необоснована и недоказана от събраните по делото доказателства.

Прокурорът – В. при СГП, счита исковете за неоснователни и недоказани.

По фактите в исковата молба по първото основание – недостатъчна жилищна площ се твърди, че на ищеца не му било осигурено минимално изискуемата площ по ЗИНЗС от 4 кв.м. за един лишен от свобода, не достигал чист въздух, нямало достатъчно дневна светлина.

По основание лоши битови и хигиенни условия в исковата молба се изтъква – л.2 от нея че килиите били заразени с дървеници и хлебарки, ухапванията от които водели до недоспиване. По времето на престоя си в мястото за лишаване от свобода, на ищецът не били подsigурени условия за нормално съществуване, включително поддържане на хигиена в помещението, нямал постоянен достъп до санитарен възел и течаща вода. Не била осигурена възможност за двигателна активност.

В останалата част на исковата молба са изложени съображения за приложимите правни норми към ситуацията на ищеца и исковата претенция, посочена е и съдебна практика на ЕСПЧ, , в това число се претендира незаконосъобразно бездействие на ГДИН, а именно: чл.3,ал.1 и ал.2, чл. 43, ал.3 и ал.4, чл.284, ал.1 ЗИНЗС, чл.31, ал.5 от Конституцията и на чл.3 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, приета в рамките на организацията Съвет на Европа (ЕКПЧ).

Пред съда искът се поддържа от ищеца лично и адв. К., въз основа на събраните в хода на съдебното производство писмени доказателства и разпитаните свидетели.

В ход по същество адв.К. претендира основателност на иска.

С исковата молба и в ход по същество се претендира и присъждането на разноски в полза на ищеца.

Ответникът – ГЛАВНА ДИРЕКЦИЯ ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАКАЗАНИЯТА, чрез процесуален представител юрк. М. в писмен отговор на исковата молба оспорва изцяло предявения иск като неоснователен и недоказан по основание и размер. Счита, че не е налице твърдяното незаконосъобразно действие или бездействие на затворническата администрация, не се доказвали претърпени от ищеца неимуществени вреди, както и липсва пряка причинно-следствена връзка между двете. На следващо място счита, че не са налице предпоставките от фактическия състав на чл.1, ал.1 от ЗОДОВ и по чл. 284, ал.1 от ЗИНЗС за ангажиране отговорността на ответника - незаконно действие и бездействие на затворническата администрация, претърпени неимуществени вреди и причинно-следствена връзка между тях, с оглед на което иска то съда да отхвърли. Претендира присъждане на разноски под формата на юрисконсултско възнаграждение.

В ход по същество юрк. М. иска от съда да отхвърли исковата претенция като

неоснователна и недоказана. Излага доводи, че от събраните по делото доказателства, не се установявало твърдяното незаконосъобразно бездействие. От свидетелските показания се установявало, че в помещението ,в се което се намирал ищецът след назначаването му като работник – охрана ППЗ, е различно от корпуса на ЗО, няма режим на водата престоя на открито е неограничен през целия ден, с оглед на което счита, че исковата претенция е останала недоказана. Претендира присъждане на юрисконсултско възнаграждение, оспори за прекомерност адвокатското възнаграждение.

По делото са приети писмени доказателства, представени от ответника, в това число по искане на ищеца – 3 броя докладни записки, 3 броя заповеди за работа във връзка с престоя на открито протоколи за СЦЗ, справка за извършени ремонти, график за разпределение на времето в СЦЗ, 2 бр. договори за извършване на дезинсекция и дератизация, изслушани са и свидетелски показания, по искане на двете страни.

Прокурорът – В. при СГП, счита исковете за неоснователни и недоказани.

Съдът, като обсъди събраните по делото доказателства поотделно и в тяхната съвкупност и взе предвид доводите и становищата на страните, намира за установена следната фактическа обстановка:

З. А. Г. е постъпил в Затвора С. на 25.04.2018г., за изтърпяване на наказание по НОХД № 4152/15г. по описа на СГС и НОХД № 19164/14г. по описа на СРС, осъден на 11 месеца „лишаване от свобода” на основание чл.68, ал.1 от НК и чл.57, ал.1, т.2, б.В от ЗИНЗС. В периода 25.04.2018г. – 22.06.2018г. лишеният от свобода е изтърпявал наказанието в Затвора С., както следва: - от 25.04.2018г. до 04.05.2018г. в 8-ма група; от 04.05.2018г. до 22.06.2018г. в 11- та група. В ЗО „К.” от 22.06.2018г. до 17.07.2020г. в 5-та и 6 -та група.

Уточнено е от ответника, че до издаването на Заповед № Л-153/27.05.2020г. и влизането ѝ в сила, не се поддържа информационен масив за разпределението по стаи на лишените от свобода.

Със Заповед № 201/17.08.2018г (л.87) той е назначен на длъжност „работник – охрана ППЗ“ с 4 часова работно време от понеделник до събота. Изпълнявал е длъжността за около 2 години – до 03.04.2020г., когато със Заповеди № 64/03.04.2020г.; 63/03.04.2020г. на основание чл.77, ал.1 и чл.172 от ЗИНЗС вр. с чл.163, ал.1, чл.166, 165 и 166 от ППЗИНЗС е отменена Заповед № 201/17.08.2018г.

По делото са представени графици за разпределение на времето на лишените от свобода, в които е посочен часовия диапазон на престоя на открито на л.св.

По отношение на санитарно-битовите условия, при които е пребивавал ищеца, от ответника са представени справки и докладни записки, от които се установява следното:

1.Видно от докладна записка (л.74-78) л.св.С. е постъпил в Затвора С. на 25.04.2018г. Ответника посочва, че от 25.04.2018г. до 04.05.2018г. С. е пребивавал на територията на 6-та и 8- ма група, след За визирания период липсва информация за настаняването на лишените от свобода по спални помещения. От м. 05.2018г. е настанен на територията на ЗО „К.“. Разпределен е в 11 – та група. Със Заповед № Л-153/27.05.2020г. е започнало да се води регистър на лишените от свобода по спални помещения, поради което ответникът не може да предостави информация за пребиваването на лишените от свобода в спалните помещения за горепосочения период /25.04.2018г. до 04.05.2018г./ Настанен е в условия еднакви за всички. Хигиенизирането и поддържането на спалните помещения се извършва лично от

лишените от свобода и е тяхно задължение, като препарати за лична хигиена и почистване се раздава ежемесечно на всяка отделна група в общежитието. Посочено е, че Затвора С. има договор с фирма, която извършва дезинфекции и дератизации на всички групи, канцеларии, складови и сервизни помещения, СБАЛЛС и кухненския бокс. З. С. е настанен в едно от 15 те спални помещения, които са с обща площ 440 кв. м. с общи санитарни възли от по 2 кв.м. В докладната е посочено, че за визирания период спалните помещения са оборудвани с необходимите мебели за пребиваване – легла, маса, столове, шкафове и мивка, 2 прозореца, с достъп до пряка дневна светлина и възможност за проветряване. Отоплението е от Т. и парова централа, а помещението е електроснабдено. Посочено е, че през зимните месеци се поддържа температура от минимум 18 градуса, а в санитарния възел е подсигурана постоянно течаща студена и топла вода.

2. Докладна записка (л.79) , изготвена от С. Ж. –ИСДВР на 6-та и 7-ма група, изготвена относно писмен отговор по настоящото дело. В същата е посочено, че л.св. З. С. е бил настанен в 5-та и 6-та групи в ЗО К.. Относно 5-та група на ЗО липсват данни за спалното помещение, в което е бил настанен ищеца. Уточнено е, че 6-та група, в която е бил настанен С., е група за работещи по щата л.св. Видно от докладната е, че спалното помещение, в което е пребивавал ищеца е с размери 3,70м. х 3,45м. и мокро помещение с размери 3,10м. х 1,94м., снабден с необходимите електроотоплителни печки. Лишените от свобода ползват престой на открито, в рамките на минимума, определен в чл.86, ал.1, т.1 от ЗИНЗС, за целта на което се изготвя график. За поддържането на хигиенно –битовите условия на отговорниците на групите се предоставят необходимите хигиенни материали, за доказване на което е предоставена извадка от тетрадка за раздаване на хигиенни материали. Посочено е, че Затвора К. има договор с фирма, която за периода 22.06.2018г. – 17.07.2020г, регулярно минава и пръска срещу насекоми и гризачи. Представени са 14 бр. Протоколи за извършени обработки / л.89-102 от делото/. Поради режима на топлата и студена вода в ЗОТС „К.“ е изготвен график за подаване на студената и топлата вода, според който студена вода се пуска за 7.5 часа през деня, а топла вода – един час сутрин и един час вечер.

3. За състоянието на килиите в 8- ма и 11 –та група се съдържат данни и в справка за извършените ремонти от която е видно, че:

- През 2017г. е извършен основен ремонт на спалните помещения в 8-ма и 11 –та група състоящ се в изкърпване и шпакловане на стените, боядисване на спалните помещения и подмяна на подови настилки, санитарните възли състоящ се в смяна на подови настилки и плочки, смяна на санитария и оборудване, боядисване, хидроизолация на трафопостовите и над складовете. През 2018г. няма данни за ремонти в 8-ма и 11 –та група.

-В справката, изготвена от главния счетоводител на затвора – 43-44 от делото, е посочено общо, че ремонтните дейности за затруднени и ограничени, липсва служител с необходимото образование. Наличните и доставени през годината необходими количества материали за изчерпани .

Разпитаните по делото свидетели изнесоха следните данни:

Свидетелят С. е бил в една стая с ищеца в Затвора „К.“, откъдето го познава. Заедно с ищецът С. били назначени на постоянен трудов договор за длъжността „Противопожарна защита“. В стаята, която била някогашната администрация на

затвора били трима души. Свидетелят отбелязал, че в помещението в което се намирали нямало режим на водата, стаята била осветена, отоплявали се с електрически печки без ограничение, а санитарният възел се е намирал в непосредствена близост. Помещението било оборудвано с необходимите мебели и достатъчно пространство за предвижване. Свидетелят посочи, че поради естеството на работа прекарвали по голямата част от времето си на открито в двора, ходили на каре и дори имали правото да се движат свободно на улицата и целия двор под надзора на постовите. Имало дървеници и хлебарки. Почистването и хигиенизирането се извършвало от лишените от свобода, които получавали препарати за почистване. Дезинфекция и се извършвало от външна фирма.

Свидетелят Г. заявява, че познава ищеца още от Следствения арест, а в последствие и от затвора К.. Разказва за случаи по време на престоя си в Софийски централен затвор. В затвора в К. бил заедно с ищеца в 6- та група за 4-5 месеца. В затвора имало режим на водата. Имало много дървеници, от които не можело да се спи повече от 5 – 10 мин, защото е нахапан. Сочил, че по време на престоя си в К. не бил в едно помещение с ищеца, но условията били едни и същи – навсякъде имало плъхове, дървеници, мухъл и режим на водата. Храната определя „под всякаква критика“. Според свидетеля имало замърсяване на храната, тъй като стояла в кофа със студена вода, около която всеки изхвърлял отпадъците си. За тоалетната свидетелят посочи, че е много мръсно и твърде малко помещение – около 1 кв. с една тоалетна чиния и мивка.

Правни съображения на съда по основанията на иска

Съгласно чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3. В чл. 3, ал. 1 от ЗИНЗС се съдържа забрана осъдените да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение. Според втората алинея за нарушение на, ал. 1 се смята и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода, изразяващи се в липса на достатъчна жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност. Изброяването в закона е неизчерпателно.

Идентични забрани се съдържат по чл.29 от Конституцията на РБ - за „безчовечно и унижаващо отношение“, по чл. 3, ал.1 от ЗИНЗС тези лица да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко или нечовешко отношение. В Преамбюла на Конституцията на Република България са обявени за върховен принцип правата на личността, а в чл.57, ал.1 се прогласява неотменимост на основните права на гражданите. Правото по чл.29,ал.1 от Конституцията на българските граждани за забрана на безчовечно и унижително отнасяне е такова основно право.

Освен по основния си закон, Република България се е задължила да спазва основните права и свободи по чл.1 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в рамките на Съвета на Европа - само ЕКПЧ, ратифицирана от Народното събрание, обнародвана ДВ бр. 80/02.10.1992г. ЕКПЧ представлява международен договор по смисъла на чл.5,ал.4 от Конституцията, нормите и са част

от вътрешното право и имат предимство пред нормите на националното право, които й противоречат. Република България е признала и юрисдикцията на Европейския съд по правата на човека, създаден по силата на тази Конвенция. Тази юрисдикция съгласно чл.34, ал.1 от Конвенцията обхваща всички въпроси, засягащи тълкуването и прилагането на тази конвенция и на протоколите към нея, а решенията на този съд по силата на чл.46, ал.1 от същата са задължителни за изпълнение от присъединилите се държави. К. съд свое решение № 2 / 18.02.1998г. по конституционно дело № 15 /1997г. излага, че „тълкуването на нормите на Конституцията в материята на правата на човека трябва да бъде съобразено в най-голяма степен с тълкуването на нормите на ЕКПЧ. Този принцип на конформно тълкуване съответства и на международно признатата от България задължителна юрисдикция на Европейския съд по правата на човека по тълкуването и прилагането на ЕКПЧ.”

Към правното положение на ищеца като задържано лице е относима абсолютната забрана за жестоко, нечовешко и унижително отнасяне (третиране), регламентирана в чл.3 ЕКПЧ и чл.16,т.1 от Конвенцията на Организацията на обединените нации против изтезанията или други форми на жестоко, нечовешко или унижително третиране или наказание, както и в чл. 57,ал.3 от Конституцията на Република България. Последната разпоредба съдържа забрана за временно ограничаване на някои права по време на война, военно или друго извънредно положение, сред които е и забраната за жестоко, безчовечно и унижаващо отношение. Абсолютният характер на тази забрана произтича от липсата на основания за изключения от тази забрана

Необосновано следователно адв. К. твърди, че исковата претенция по делото е с правно основание чл.1 ЗОДОВ.

Следователно, защитаваното по чл. 3 ЗИНЗС право по националния закон, свързано с лошите материални условия в местата за лишаване от свобода, безспорно повдига въпрос за нечовешко и унижително отнасяне в нарушение на забраната по чл 3 от ЕКПЧ. В тази връзка при прилагането на националната норма следва на основание чл.34, пар.1 от същата конвенция, да се вземат предвид следните стандарти, установени от съдебната практика на ЕСПЧ:

.В решението си от 26.10.2000 г. по делото Kudla v. P., жалба № 30210/96, Европейският съд по правата на човека постановява: „Държавата трябва да гарантира, че лицето се задържа в условия, които предполагат уважение към неговото човешко достойнство, че начинът и методът на изпълнение на мярката не го подлагат на страдания или изпитания, които надхвърлят по интензивност неизбежното равнище на страдание, присъщо на задържането, и че предвид практическите изисквания на задържането, неговите здраве и благополучие са гарантирани по подходящ начин чрез осигуряването на съответна медицинска грижа.” Следователно, създаването на условия, които не накърняват човешкото достойнство не следва да се свързва с материалните ресурси на държавата, тъй като не е предвидено основание за дерогация на забраната по чл.3 ЕКПЧ.

2.По цитираното дело ЕСПЧ прави разграничение между понятията нечовешко и унижително отнасяне - §92, като определя следното:

а)третирането е нечовешко, защото наред с другото,то е предумишлено, прилагано е с часове наред и е причинило действителна телесна повреда и или интензивно физическо или психическо страдание;

б) третирането е унижително, защото причинява на жертвата чувство за страх, терзание и малоценност, които ги унижават и опозоряват.

3. По делото К. срещу България - § 53, Решение от 30.09.2004г. по жалба № 50222/99, ЕСПЧ квалифицира като нечовешко третирането на лицето от полицейски служители, макар да приема, че същото е неумишлено, а по делото *Selmoni v.F.*, - §101 изразява схващането за конвенцията като жив инструмент, който следва да се интерпретира в светлината на съвременните условия”, разграничението между нечовешко и унижително отношение се състои в елементите на произвол при квалифициране на нечовешкото отнасяне като предполагащо по-висока степен на болка и страдание от унижителното.

4. Понятието „минимална степен на суровост” по ЕКПЧ е основно изискване за въздействието: лошото третиране трябва да достигне „минимална степен на суровост, за да попадне в обхвата на чл.3. Оценката на този минимум е по своята природа относителна; тя зависи от всички обстоятелства по делото, в това число и от продължителността на третирането, неговите физически и психически последствия и в някои случаи от пола, здравословното състояние на жертвата и пр.” както е постановил ЕСПЧ по делото *I. v.T. U. Kingdom* - §162.

5. В решението си 26.07. 2007г. по делото А. Г. срещу България – пар. 54 – 55, ЕСПЧ приема, че причинените страдание и оскърбление трябва да надхвърлят този неизбежен елемент на страдание или оскърбление, свързан с дадена форма на законово предвидено отношение или наказание, но задържането само по себе си не повдига въпрос по чл.3 от Конвенцията. Държавата трябва да осигури лицето да бъде задържано в условия, които са съвместими със зачитането на човешкото му достойнство, и начинът и методът на изпълнението на мярката да не го поставят в затруднение или страдание, чиято сила надвишава неизбежното ниво на страдание, присъщо на задържането, неговото здраве и добро състояние следва да са защитени по подходящ начин.

5. В решението делото С. Д. срещу България е прието /т.60/, че „относно лишените от свобода лица, член 3 налага на държавата задължението да се увери, че всеки затворник е задържан при условия, които зачитат човешкото достойнство, както и че условията и редът на изпълнението на наказанието не поставят заинтересованото лице в бедствено състояние или пред изпитание, което по своя интензитет надвишава неизбежното ниво на страдание, присъщо на задържането....“

6. По делото Ш. срещу България ЕСПЧ отбелязва критично практиката на националните съдилища да имат ненужно формалистичен подход към изискването за доказване на претърпените нематериални вреди и я припомня - *Й.*, § 147, *И.* и други, § 48, *Р.* срещу България (no. 2), № 18382/05, § 39, 10 февруари 2011г.

7. При оценката на това дали дадено третиране попада в обхвата на забраната за нечовешко и унижително отнасяне в допълнение на „минималната степен на суровост” са критериите за законността и пропорционалността на въздействието. -ЕСПЧ е установил обективни критерии, по които преценява относимостта към чл.3 ЕКПЧ на условията на задържане на лицата. Такива са:

размер на помещението за задържане и средната площ, с която разполага едно лице; броя на другите обитатели; общата продължителност на задържането; престоя в помещението за задържане; начина на удовлетворяване на естествените нужди; хигиената; климатичните условия; възможността за прекарване на част от времето на открито; възможността за свиждания с близки и други контакти с външния свят; достъпа до естествена светлина; вентилацията и шума в помещенията за задържане; храната; физически и психически ефекти върху задържания, пола, възрастта и здравословното му състояние. Изследването на конкретните условия по посочените показатели има за цел да установи въздействието на същите върху личността на задържаното лице.

8. По делото К. срещу България във връзка с установяване на факти по твърдение за нарушаване на ЕКПЧ – малтретиране, ЕСПЧ си служи с критерия за доказване "отвъд разумното съмнение", като посочва, че такова доказване може да бъде резултат на съвкупност от признаци или достатъчно сериозни, точни, последователни и неопровергани презумпции.

Също общите принципи, уреждащи прилагането на чл. 3 от Конвенцията за условията на задържане, разглеждането на исковете и компенсация на вредите при нарушение, се съдържат в пилотното решение от 27.01.2015г. на ЕСПЧ по делото Н. и други срещу България (Жалби № 36925/10, 21487/12, 72893/12, 73196/12, 77718/12 и 9717/13). Съобразно изложените основания в исквата молба, дадените принципни положения по приложението на чл.3 ЕКПЧ в решението Н. и други срещу България, следва да бъдат съобразени от настоящия съд, а именно

А) По отношение на цялостния подход към оценката на условията на задържане по силата на чл. 3 от Конвенцията, в решението Н. и други срещу България е прието 1.. За да попадне в обхвата на този член, малтретирането трябва да достигне минимално ниво на суровост. Оценката на този минимум е относителна и зависи от всички обстоятелства по делото като продължителността на отношението, физическите и психическите последици и в някои случаи пола, възрастта и здравословното състояние на жертвата. Въпреки че малтретиране, което постига този минимум, често включва действителна телесна повреда или силно физическо или психическо страдание, дори и при липса на такива, когато отношението унижава или принижавя човек, показвайки липса на уважение или води до засягане на неговото човешко достойнство, или предизвиква чувство на страх, страдание или малоценност, което може да разбие моралната и физическата устойчивост на този човек, то също може да попадне в обхвата на забраната на чл. 3 (§ 227).

2. За да попадне задържането специално под чл. 3 от Конвенцията, страданието и унижението трябва да надхвърлят неизбежния елемент на страдание и унижение, свързани със самото лишаване от свобода. В този случай властите трябва да гарантират, че едно лице е задържано при условия, съвместими с уважението към човешкото достойнство, че начинът и методът на изпълнение на наказанието лишаване от свобода или друг вид мярка за задържане не подлага човека на стрес или трудности с интензитет, надвишаващ неизбежната степен на страдание, присъща на задържането, и

че предвид практическите изисквания на лишаването от свобода, здравето и благосъстоянието на този човек са гарантирани в достатъчна степен (§ 228).

3)В оценката на условията на задържане по чл. 3 от Конвенцията е особено важно да бъде взето предвид кумулативното въздействие на тези условия, както и конкретните твърдения, направени от въпросното лице, и времето, което той или тя е прекарал/а в тези условия (...). Както Съдът многократно подчертава, задължение на държавата е да организира своята пенитенциарна система по начин, който не води до такива условия, независимо от финансовите или логистични затруднения (пак там, § 229).

4)Липсата на намерение за унижаване или принижаване на задържания чрез поставянето му в лоши условия, въпреки че е фактор, който следва да бъде взет под внимание, не изключва категорично установяване на нарушение на чл. 3 от Конвенцията (§ 230).

Б) По отношение на пренаселеността в килията (§ 231 – 232)

1.Крайната липса на място в затворническа килия има голяма тежест при оценката на това дали условията на задържане са в нарушение на чл.3 от Конвенцията. (...) желателният стандарт е четири квадратни метра жилищна площ на човек. Въпреки това, ако затворниците имат на разположение по-малко от три квадратни метра жилищна площ, пренаселеността трябва да се счита за толкова тежка, че да доведе само по себе си, независимо от други фактори, до нарушение на чл. 3 от Конвенцията. (...)

2. (...), трябва да се вземат предвид следните фактори: (а) всяко задържано лице трябва да има индивидуално място за спане; (б) всяко задържано лице трябва да има най-малко три квадратни метра жилищна площ; и (в) размера на килията трябва да дава възможност на задържаните лица да се движат свободно между мебелите. Липсата на някои от тези елементи сама по себе си поражда сериозно предположение, че условията на задържане са в нарушение на този член (...).

В) По отношение на другите аспекти на условията на задържане

1.Упражнения на открито (...)Тези елементи включват по-специално достъп до упражнения на открито, естествена светлина или въздух, наличие на вентилация, адекватност на отоплението, възможност за използване на тоалетната в уединение и съответствие с основни санитарни и хигиенни изисквания.(§ 233); съдът цитира стандартите на Комитета за предотвратяване на изтезанията - (...) на всички тях, без изключение, се позволява най-малко един час упражнения на открито, за предпочитане като част от по-широка програма на дейности извън килията .(§ 233);

2. Достъп до естествена светлина и чист въздух Много е важно да се предостави на затворниците безпрепятствен и достатъчен достъп до естествена светлина и свеж въздух в килиите им. .(§ 237);

3. Достъп до санитарни помещения (...)Не само че хигиената е неразделна част от уважението, което тези лица дължат на телата си и на другите, с които те споделят помещения, особено за дълги периоди от време, но тя също представлява предпоставка за запазване на здравето. .(§ 240); Друг санитарен проблем в поправителните заведения е наличието на хлебарки, гризачи, бълхи, въшки, дървеници и други вредители. Затворническите власти трябва да се справят с този проблем чрез осигуряване на адекватни дезинфекционни

съоръжения, почистващи продукти, както и редовно обезпаразитяване и проверки на килиите, по-специално на спалното бельо, дюшеците и пространствата, използвани за съхранение на храна. (§ 243);

Г) Тежест на доказване, подлежащи на доказване основания и стандарти за преценка от съда

1.(...)тежестта на доказване, наложена на ищеца, следва да не бъде прекомерна. Макар и затворниците да могат да бъдат задължени да посочат в самото начало достатъчно доказателства в подкрепа на тяхното искане, а именно доказателства до които имат достъп, като напр. подробно описание на разглежданите условия, свидетелски показания или жалби до и отговори от затворническите власти или контролни органи, след това, опровержението на твърденията се пада в тежест на властите. (§184).

2.В допълнение, процесуалните правила за разглеждане на искове за обезщетение трябва да съответстват на принципа на справедливостта, уреден в чл. 6 § 1 от Конвенцията, включително изискването за разумен срок, а правилата, уреждащи разходите, не трябва да са в прекалена тежест на затворника, в случаите, когато неговият/нейният иск е основателен. На последно място, от ищите не следва да се изисква да установят дали конкретни длъжностни лица са ангажирани в неправомерно поведение. Лошите условия на задържане не са непременно резултат от неизпълнението на задълженията на отделните служители, а обикновено са плод на по-широкообхватни фактори (§184).

3.(...) липсата на ресурси не може по принцип да оправдае условия на задържане, които са толкова лоши, че съставляват третиране в нарушение на чл. 3 от Конвенцията, и е задължение на договарящите държави да организират своите пенитенциарни системи по начин, който гарантира спазването на тази разпоредба, независимо от финансовите и логистични трудности. (§ 278);

4.Когато оплакването е по чл.3 от Конвенцията: „съдът, който разглежда делото, трябва да направи преглед на твърдяните действия или бездействията и дали съответното поведение е прекомерно и е довело до нарушение на този член съобразно принципите и стандартите, установени от Съда в неговата практика" (§ 186) ;(...) за да може едно вътрешно правно средство за защита по отношение на условията на задържане, да бъде ефективно, органът или съдът, който отговаря за случая, трябва да го разгледа, в съответствие с приложимите принципи, установени в съдебната практика на Съда по чл. 3 от Конвенцията. (§ 187);

5.Ако вътрешният орган или съд, който разглежда делото, констатира, било то по същество или изрично, че е налице нарушение на чл. 3 от Конвенцията по отношение на условията, при които въпросното лице е било задържано (в миналото или към настоящия момент), то този орган или съд трябва да предостави подходяща компенсация. (§ 188);

6.Констатацията, че условията не отговарят на изискванията на чл. 3 от Конвенцията дава основание да се направи предположение, че са причинили неимуществени вреди на пострадалия човек. Вътрешните правила и практика, регулиращи функционирането на средството за защита, трябва по-скоро да отразяват съществуването на тази презумпция, а не присъждането на

компенсация да зависи от умението на жалбоподателя да докаже, чрез доказателства, наличието на неимуществени вреди под формата на емоционална травма (§ 190)

7. За да бъде наистина ефективно и отговаря на принципа на субсидиарност, такова средство за защита трябва да се прилага със задна дата, в смисъл на предоставяне на обезщетение във връзка с нарушения на чл. 3 от Конвенцията, които предхождат въвеждането на средството, както в случаите, когато оспорваната ситуация вече е приключила с освобождаването на затворника или по друг начин, така и в случаите, когато съответният затворник продължава да бъде държан във въпросните условия (§ 289)

Д) Възможни начини на обезщетяване

1. Една от възможните форми на компенсация може да се състои в намаляване на присъдата на съответното лице пропорционално на всеки ден, който той/тя е прекарал/а в нечовешки или унижителни условия. (...) намаляване на присъдата може да представлява адекватно и достатъчно обезщетение само ако предполага признание за нарушение на чл. 3 от Конвенцията и осигурява измеримо обезщетение за това нарушение. (§287)

2. Друга форма на обезщетение - би било предоставянето на парична компенсация (...), размерът на компенсацията, която може да бъде получена по отношение на неимуществени вреди, не трябва да бъде неразумен в сравнение с присъжденията за справедливо обезщетение, определени от този Съд по силата на чл. 41 от Конвенцията в подобни случаи. (§288)

Що се касае до размера на обезщетението: Съдът намира, че страданията, причинени на лице, задържано при условия, които са толкова лоши, че да представляват нечовешко или унижително отношение по смисъла на чл. 3 от Конвенцията, не може да бъдат компенсирани чрез самото констатиране на нарушение; Съдът счита, че обезщетение следва да бъде присъдено. Размерът на времето, изтърпено от съответното лице в тези условия, е най-важният фактор за оценка на претърпените вреди (...). Известно е също така, че първоначалният период на приспособяване към лошите условия води до тежко психическо и физическо въздействие върху съответното лице (...). За разлика от това, установяването на нарушение може само по себе си да представлява достатъчно справедливо обезщетение за нарушение на чл. 13 от Конвенцията, произтичащо от липсата на ефективни вътрешноправни средства за защита по отношение на тези условия (§299).

По основанието на исковете недостатъчна жилищна площ на килията, съдът намира за необходимо да изложи и актуалната съдебна практика на Съда по правата на човека по твърдението за нарушаване на чл. 3 ЕКПЧ, съответно чл. 3 ЗИНЗС, поради недостатъчна жилищна площ в помещенията, в които ищецът бил настанен:

Общите принципи, уреждащи прилагането на чл. 3 от Конвенцията за условията на задържане, са изложени в параграфи 139-59 от решението на Съда по А. и други срещу Русия (А. и други срещу Русия, Appl. № 42525/07 и №60800/08, 10 януари 2012 г.) и параграфи 65-69 от решението на Съда по Torreggiani and Others v. I. Torreggiani and Others v. I.. Така по делото А. и други срещу Русия, ЕСПЧ е установил три критерия, във връзка с оплакване за недостатъчно лично пространство: всяко задържано под стража лице следва

да има индивидуално място за спане в килията, всяко задържано под стража лице следва да се полага не по-малко от 3 кв.м. лично пространство, общата площ на килията следва да бъде такава, че настанените в нея лица да могат свободно да се движат между предметите, които се намират в нея. Липсата на който и да е от тези елементи, сам по себе си създава силна презумпция за нарушаването на чл.3 от ЕКПЧ.

При преценката за допуснато нарушение на чл.3 ЕКПЧ поради пренаселеност на килията, настоящият състав на съда намира за необходимо да вземе предвид изведените по приложението на разпоредбата правни положения в по делото М. против Х., Решение от 20 октомври 2016г. на Голямата камера на Съда по правата на човека, Appl. №7334/13, [GC], 2016. На първо място това решение е постановено след пилотното за България решение по делото Н. и други срещу България. Второ, в решението по делото М., в §§ 136-141, ЕСПЧ е изяснил своя подход към оплакванията за недостатъчно лично пространство в помещенията с много обитатели. Той потвърждава стандартът за 3 кв. м. площ на един лишен от свобода в килии с няколко настанени като подходящ минимален стандарт съгласно чл.3 ЕКПЧ. Тези стандарти са различни в законодателството на отделните договарящи по конвенцията държави. В §§. 122 - 128 ЕСПЧ е извел подходът, който да се прилага при оплакване за нарушаване на чл.3 ЕКПЧ. Обстоятелствата, при които могат да опровергават презумпцията за нарушение на чл.3 ЕКПЧ, са дадени в §§ 130-135 от решението по делото М. на ЕСПЧ. В решението са обсъдени минималните стандарти на Комитета по предотвратяване на изтезанията, в това число въз основа на документ - Н. на жилищна площ на един затворник в пенитенциарните учреждения - Стандарти КПП, от 15 декември 2015г., т.е. след постановяване решението по делото Н. и други срещу България (М., §§ 49- 53)

В обобщение и относимо към казуса по делото, в цитираното по-горе решение по делото М. на ЕСПЧ е прието следното:

1) Съгласно член 3 от ЕКПЧ, съдът не може да определи веднъж завинаги определен брой квадратни метри, които трябва да бъдат осигурени на един лишен от свобода, с цел съобразяване с Конвенцията. Редица други важни фактори, като: продължителността на задържането; възможностите за упражнения на открито; физическото и психическо състояние на задържания, играят важна роля при преценката на това дали условията на задържане отговарят на гаранциите по член 3. (М., § 10).

2) Крайната липса на пространство в затворническите килии натежава изключително като аспект, който трябва да бъде взет предвид, за да се установи дали оспорените условия на задържане са „унизителни“ по смисъла на член 3 от Конвенцията.

3) Когато личното пространство, което е на разположение на задържания, падне под 3 кв. м. площ в килии с няколко настанени в затворите, липсата на лично пространство се счита за толкова сериозна, че възниква силна презумпция за нарушение на член 3. Тежестта на доказване пада върху ответното правителство да обори тази презумпция, като покаже, че има фактори, които са в състояние да компенсират адекватно ограниченото разпределение на личното пространство. (М., §§ 136-141)

3)Видно от § 138 от решението по делото М. срещу Х., силната презумпция за нарушение на член 3 ЕКПЧ, т.е. когато личното пространство на едно лице в килията е под 3 кв.м., обикновено може да бъде оборена само ако кумулативно са изпълнени следните фактори:

- минималното лично пространство от 3 кв.м. е било по-малко в кратки периоди, случайни и незначителни;
- такива намалявания са придружени от достатъчна свобода на движение извън килията и адекватни дейности извън килията;
- жалбоподателят е задържан в помещение, което, разгледано като цяло, би могло да се определи като подходящо място за задържане, и няма други утежняващи аспекти на условията на задържане.

4) Презумпция за нарушаване на чл.3 от Конвенцията възниква и когато килията е с площ в диапазона от 3 до 4 кв. м. лично пространство на затворник, факторът площ остава важен в преценката на Съда за адекватността на условията на задържане. В такива случаи ще се установи нарушение на член 3 ако факторът площ е съчетан с други аспекти на неподходящи материални условия на задържане, свързани по-специално със: достъпа до упражнения на открито; естествената светлина или въздух;наличието на вентилация; адекватността на стайната температура; възможността за самостоятелно използване на тоалетната и спазването на основните санитарни и хигиенни изисквания.

5)Що се отнася до методологията за изчисляване на минималното лично пространство, отредено на задържан в помещения за няколко души, Съдът се позовава на методологията на КПИ по въпроса, според който вътрешният санитарен възел не трябва да се брои в общата площ на килията. От друга страна, изчисляването на наличната площ в килията включва пространството, заето от мебели. Важното при тази оценка е дали задържаните са имали възможност да се движат нормално в килията - решението по делото М., § 114).

6)Както се посочи, в решението по делото М., §§ 127-128, Съдът изяснява методологията си за оценка на условията за задържане. Освен горното, Съдът придава особено значение на обективните трудности, които изпитват жалбоподателите при събирането на доказателства, за да обосноват твърденията си за условията на задържане, но те трябва да предоставят подробна и непротиворечива информация за фактите, от които се оплакват. След като бъде направено достоверно и разумно подробно описание на предполагаемите унижителни условия на задържане, представляващи *prima facie* случай на лошо третиране, тежестта на доказване се прехвърля върху ответното правителство, което единствено има достъп до информация, способна да потвърди или опровергае твърденията. Така от него се изисква да събере и представи съответните документи и да предостави подробна информация за условията на задържане на жалбоподателя. Относима информация от други международни органи като КПИ относно условията на задържане, както и от компетентните национални органи и институции също се взема предвид.

7)При оценката на това дали е налице нарушение на чл. 3 от Конвенцията по отношение на липсата на лично пространство, трябва да се вземат предвид

следните фактори:

(а) всяко задържано лице трябва да има индивидуално място за спане;
(б) всяко задържано лице трябва да има най-малко три квадратни метра жилищна площ; и

(в) размера на килията трябва да дава възможност на задържаните лица да се движат свободно между мебелите.

Липсата на някои от тези елементи сама по себе си поражда сериозно предположение, че условията на задържане са в нарушение на този член

8) Освен размерът на наличното пространство, други аспекти на физическото състояние на задържане също са от значение за оценката на съответствие с чл. 3 от Конвенцията. Тези елементи включват по-специално достъп до упражнения на открито, естествена светлина или въздух, наличие на вентилация, адекватност на отоплението, възможност за използване на тоалетната в уединение и съответствие с основни санитарни и хигиенни изисквания. По този начин, дори и в случаите на затворнически килии, които осигуряват 3-4 квадратни метра жилищна площ на един лишен от свобода, може да има нарушение на този член, ако факторът на пространството е съчетан с липса на вентилация и осветление.

Също според ЕСПЧ, страданията, причинени на лице, задържано при условия, които са толкова лоши, че да представляват нечовешко или унижително отношение по смисъла на чл. 3 от Конвенцията, не може да бъдат компенсирани чрез самото констатиране на нарушение; Съдът счита, че обезщетение следва да бъде присъдено. Времето, прекарано от съответното лице в тези условия, е най-важният фактор за оценка на претърпените вреди (А. и други срещу Русия, номера 42525/07 и 60800/08, § 172, 10 януари 2012 г., както и *Torreggiani and Others v. I.*, номера 43517/09, 46882/09, 55400/09, 57875/09, 61535/09, 35315/10 и 37818/10, § 105, 8 януари 2013 г.).

По отношение на фактора пренаселеност, настоящият съд взе предвид и посоченото в пар. 231 и 232 от решението по делото Н. и други срещу България: „231. Въпреки това, ако затворниците имат на разположение по-малко от три квадратни метра жилищна площ, пренаселеността трябва да се счита за толкова тежка, че да доведе само по себе си, независимо от други фактори, до нарушение на чл. 3 от Конвенцията. В оценката на наличното пространство трябва да се вземе предвид пространството, заемано от мебели и обзавеждане в килията. 232. Дори и пренаселеността да не е толкова сериозна, че да представлява сама по себе си нарушение на чл. 3 от Конвенцията, тя все пак може да доведе до нарушение на тази разпоредба, ако се комбинира с други аспекти на условията на задържане - като например липса на уединение при използване на тоалетната, лоша вентилация, липса на достъп на естествена светлина и свеж въздух, липса на подходящо отопление или липса на основна хигиена - това води до ниво на страдание, което надвишава това, присъщо на задържането.“

Правни изводи на съда по съществуването на правния спор

По допустимостта

През исковия период ищецът е изтърпявал наказание лишаване от свобода и претенцията му е изцяло свързана с режима и условията при които е бил поставен в този период, за които твърди, че са в нарушение на чл.3 от ЗИНЗС. Претенцията за обезвреда е основана на твърдения за вреди от незаконосъобразни действия и бездействия при или по повод административна дейност на специализиран орган по изпълнение на наказание спрямо ищеца като лишен от свобода и в нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, с оглед на което е с правно основание чл. 284, ал.1 от ЗИНЗС.

Материалноправна уредба на твърдяното право за исковия период, след измененията на ЗИНЗС /ДВ бр. 13/2017 г., в сила от 07.02.2017 г. /се съдържа в чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, който предвижда, че държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3. Разпоредбата на чл. 3 поставя изисквания към условията, при които се поставят осъдените лица.

Изпълнението на наказанията се осъществява по реда на ЗИНЗС – чл. 1, и от органите, на които с този закон са възложени различни функции във връзка с изпълнението. Прякото ръководство и контрола е възложено на юридическото лице ГДИН, съгласно чл.12,ал.1 от този закон, непосредствено наказанието на ищеца се изпълнява от администрацията на Затвора С., част от ГДИН.

ГДИН е юридическо лице към Министъра на правосъдието, с териториални структури, които включват затворите /чл. 12, ал. 3 ЗИНЗС/.

Следователно, предявеният иск е допустим по чл.284, ал.1 ЗИНЗС, тъй като е за присъждане на обезщетение за неимуществени вреди вр. чл.3 ЗИНЗС, предявен е от лице с активна процесуална легитимация - изтърпяващ наказание лишаване от свобода в Затвора С., ЗО К. през исковия период, за присъждане на парично обезщетение/компенсация за претърпени неимуществени вреди в резултат на бездействие на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", като искът е предявен и срещу пасивно легитимирано лице по първата разпоредба.

По основателността на исковата претенция, въз основа на фактическите и правни съображения, съдът формира следните правни изводи:

Както се посочи по-горе за съдебната практика на ЕСПЧ, по иск за присъждане на компенсация за вреди от условията на задържане, като този по чл.284, ал.1 ЗИНЗС, следва да бъде установено, че задържането на ищеца за изпълнение на наказанието лишаване от свобода е при условия, които са в нарушение на забраната по чл.3 ЕКПЧ, съответно в казуса по делото - забраната по чл.3 ЗИНЗС. Съдът следва да се съобрази с основанията за неимуществените вреди, посочени в исковата молба и да прецени доколко се потвърждават от доказателствата по делото.

Исковата молба за присъждане на неимуществени вреди се основа на твърденията, че през исковия период не са осигурени нормални битови и хигиенни условия за изтърпяване на наказанието, изразяващи се в следното:

- 1) недостатъчна жилищна площ
- 2) лоши битови и хигиенни условия в помещенията наличие на всякакви паразити - дървеници, хлебарки,

3) неосигуряване на престой на открито.

Няма спор между страните, че ищецът е бил лишен от свобода и е изтърпявал наказанието в Затвора – С. и ЗОЗТ „К.“ както следва: - от 25.04.2018г. до 04.05.2018г. в 8-ма група; от 04.05.2018г. до 22.06.2018г. в 11- та група. В ЗО „К.“ от 22.06.2018г. до 17.07.2020г. в 5-та и 6 -та група. съдъ обсъди по фактите докладна (л.74-75) от 19.05.2022г., от която е видно, че С. е настанен в Затвора [населено място] 8 –ма група, в едно от 7 – те спални помещения с отделно обособен санитарен възел от 2 кв.м, като спалните помещения са оборудвани с необходимите за пребиваване легла, маса, столове, шкафове и мивки. Притокът на естествена светлина и проветряване не е ограничен, т.к. спалните помещения разполагат със самостоятелни прозорци. Отоплението е на Т. и парова централа, като помещението е електроснабдено, а през зимните месеци се поддържа температура от минимум 18 градуса, което е съответствие с изискванията. В санитарния възел е подsigурена постоянно течаща топла и студена вода. Необходимите препарати за почистване се предоставят на лишените от свобода ежемесечно. От Докладна записка /л.77-78/ е видно че от 04.05.2018г. ищецът е разпределен в 11- та група на Софийски централен затвор, настанен е в едно от 15 – те спални помещения с обща площ от 440 кв.м, което е равностойно на 29 кв.м за едно спално помещение, с отделно обособен санитарен възел от 2 кв.м, като спалните помещения са оборудвани с необходимите за пребиваване легла, маса, столове, шкафове и мивки. В същите е извършен ремонт.

От страна на ответника не са ангажирани доказателства относно спалното помещение в 5 група, ЗО К., както и броя на лицата, настанени в едно спално помещение през исковия период. Въз основа на Докладна записка от 13.05.2022г. /л.81-82/ /, следва да се приеме, че по време на настаняването в 6 –та група площта на спалното помещение в което е настанен С. 3,70м.х3,45м. и мокро помещение с размери 3,10м.х 1,94 м., с оглед на което се отрежда не по-малко от 3 кв. м . жилищна площ за всеки лишен от свобода.

По твърдението за допуснато нарушение на правата на ищеца на основание недостатъчна жилищна площ съдът формира следните изводи:

Видно от обсъдените по фактите писмени изявления на инспекторите в Затвора С. не е водена точна документация за броя на лицата, настанени в конкретно спално помещение по дни. Инспекторът сочи невъзможност само по данните за настаняването на лицата в килия в групата, да се установи колко точно и кои лица са пребивавали през исковия период в помещението заедно с ищеца. От обсъдената по фактите справка на ИСДВР(л.74-75) от 19.05.2022г., се установява, че спалното помещение 8 –ма група през 2017г. е обзаведено с легла, маса, столове, шкафове и мивки. Помещението е с отделно обособен санитарен възел от 2 кв.м. Ищецът не въвежда твърдения, че едно легло е ползвано от две лица. Няма данни , в това число от справката на ИСДВР, в какви периоди, колко лица са пребивавали в килията. Такива данни не могат да се установят и от събраните по делото доказателства.

Единствено доказателство са данните от справката на Докладна записка от 13.05.2022г. /л.81-82/, както и свидетелските показания на св. С., който е бил

в една стая с ищеца в Затвора „К.“, според които е 6-та група площта на спалното помещение в което е настанен С. е с размери 3,70м.х3,45м. и мокро помещение с размери 3,10м.х 1,94 м.От показанията на св. С. се установява, че в стаята, в която пребивавали били трима души. Помещението било оборудвано с необходимите мебели и достатъчно пространство за предвижване. Съдът поради липса на данни за друго приема, че такова е било обзавеждането.

От всички обстоятелства следва извода, че помещенията, в които през исковия период ищецът е бил настанен в 6- та група ЗО К. са приемливи за обитаване и с площ, която не е под 3 кв.м. и в диапазона от 3-4 кв.м.

Действително, няма данни да е спазено изискването за минимална площ от 4 скв.м., но съгласно цитираната подробно съдебна практика, в това число и последното дело М., площ между 3 - 4 кв.м. на едно лице не може да доведе до извод за допуснато нарушение на чл.3 от Конвенцията, съответно чл.3 ЗИНЗС. Също за тази преценка е от изключително значение и факта, че ищецат е бил назначен на работа и същият не е пребивавал постоянно през деня в спалното помещение.

По твърдението за допуснато нарушение на правата на ищеца на основание лоши битови и хигиенни условия в помещенията, наличие на всякакви паразити - дървеници, хлебарки, липса на постоянен въздух и пряка дневна слънчева светлина, лоши хигиенни условия, изводите са следните:

Установи се, че въпреки провежданите от администрацията дейности за дезинфекция, дезинсекция и дератизация, същите не са били достатъчно ефективни и ефикасни, с оглед установеното от свидетелите С. и Г., че проблемът с дървениците е постоянен.Отговорникът не отрича и не ангажира доказателства, опровергавачи твърдението за наличие на дървеници в спалното помещение (в дюшеците и проникващи навсякъде), в което е настанен С.. Наличието на предприети действия за обезпаразитяване не обуславя извод за изпълнение на задълженията на затворническата администрация при липса на резултат от така извършваните дейности по дезинфекция, дезинсекция и дератизация.

Поради това съдът намира за неизпълнено от ответника изискването за хуманно и неунизително отношение, обективизирано в ненадлежно осигуряване изискванията за благоприятни санитарно- битови условия в насока недостатъчни усилия за дезинсекция, дератизация и обезпаразитяване на помещенията, които дейности не могат да бъдат осъществявани от задържаните лица и не са част от задълженията им за поддържане на чистотата и ред в спалното помещение.

От представените по делото доказателства, спалните помещения , в които е настаняван ищеца, разполагат с прозорци, осигуряващи пряка слънчева светлина, отделни легла, шкафче за лични вещи, осветителни и отоплителни тела и санитарен възел с постоянно течаща топла и студена вода. Всеки месец се раздават сапуни, веро, прах за лична хигиена, както и може да се закупуват тоалетни принадлежности. Ако лицето пожелае, може да дезинфекцира дрехите и спалните си принадлежности в изпарителя на затвора. Осигурява се и достъп до пералнята на затвора по утвърден график.

Не са оспорени и опровергани от ищеца, представените по делото доказателства, от които се установява, че администрацията на Затвора С. е осигурила за лишените от свобода съответните препарати за почистване и хигиенизиране на помещенията. Всеки месец на групите се дават сапуни, прах, белина и други препарати за почистване. Общите части, като коридора на групата, се почистват от лишените от свобода, които са назначени със заповед за работа. Във връзка с подобряването на хигиената, веднъж в месеца се изтупват одеялата и олекотените завивки, а минимум еднократно и ежедневно се хигиенизират спалните помещения с наличните препарати. Веднъж в седмицата, по график, се извършва изпиране на дрехите и спалното бельо. Следва да се посочи, че съгласно чл. 176 ППЗИНЗС спалните помещения се почистват и хигиенизират от лишените от свобода, които са настанени в тях. Ако предоставяните санитарни материали /сапун и др. препарати за поддържане на хигиена/ са били недостатъчни, С. е имал възможността да поиска допълнителни хигиенни материали или да купи такива, което обаче не се установява да е сторил. Не са ангажирани доказателства да е правил оплаквания за лоша хигиена, липса на въздух и пряка слънчева светлина.

Предвид изложеното, и тъй като същото по същество представлява оценка, а не показания за факти, съдът не кредитира с доверие посоченото от свидетел Г., че храната е недостатъчна и с лоши хранителни качества, освен това изрично такова основание не е възведено с исковата молба.

При горните обстоятелства, следва да се приеме, че по делото не се установи бездействие на ответната страна във връзка с задължението ѝ за осигуряване на достъп до пряка слънчева светлина, невъзможност за двигателна активност, хигиенни условия в помещението, що се касае до осигуряването на препарати и средства за почистване.

С оглед гореизложеното, съдът приема че искът за заплащане на за претърпени вреди по време на изтърпяване на наложено наказание „лишаване от свобода“ в Централен Затвор – [населено място] и ЗО К. в периода от 25.04.2018г. – 17.07.2020г. е частично основателен, като ищецът е претърпял неимуществени вреди, които са следствие от нарушаване на общата забрана на нечовешко и унизително отношение единствено на основание изключителния проблем с дървениците и хлебарките в помещенията. Несъмнено недостатъчното обезпаразитяване, довело до постоянно наличие на дървеници, които хапят задържаните лица, не им позволяват да спят, причиняват дискомфорт, емоционален стрес, безпокойство, чувство на унижение и безизходица – неимуществени вреди, подлежащи на обезщетение.

Законодателят приема, че поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ уронва човешкото достойнство или поражда чувство на страх, незащитеност или малоценност. Ноторно известно е, че недостатъчната дезинсекция и наличието на дървеници кореспондират на понятието „нечовешко“ и „унизително“ отношение, като превишават целите на изтърпяване на наказанието. Налице е причинна връзка между бездействието и неимуществените вреди. Според съда поставянето на ищеца в неблагоприятни условия само по себе си

представлява третиране, способно да породи у него емоционално и морално страдание, стрес и безпокойство. При наличие на нарушение на някоя от посочените в чл.3 от ЗИНЗС хипотези, настъпването на неимуществени вреди се предполага до доказване на противното (чл. 284, ал.5 от ЗИНЗС).

Размерът на дължимото обезщетение за претърпените неимуществени вреди следва да бъде определен в съответствие с чл.52 ЗЗД. Спазването на принципа на справедливостта като критерий за определяне паричния еквивалент на моралните вреди изисква размерът на обезщетението да бъде определен от съда с оглед на всички установени по делото факти и обстоятелства, касаещи начина, по който незаконосъобразната административна дейност се е отразила на увреденото лице и при отчитане икономическия стандарт в страната към момента на увреждането. Следва да бъде съобразена цитираната съдебна практика на ЕСПЧ, паричната компенсация като форма на обезщетение за претърпени неимуществени вреди, не трябва да бъде в неразумен размер в сравнение с присъжданията за справедливо обезщетение, определени от ЕСПЧ по силата на чл. 41 от Конвенцията в подобни случаи, като насока в това отношение могат да служат принципите, изложени от ЕСПЧ, а именно фундаменталния характер на правото на всяко лице да не бъде подлагано на нечовешко или унижително отношение, от една страна, а от друга времето, през което лишеният от свобода е бил поставен в условия на нечовешко и унижително отношение по смисъла на чл. 3 от ЕКПЧОС, като най-важния фактор за оценка на претърпените вреди.

В случая, като се отчетат обстоятелствата, съставляващи проявления на нарушението на чл.3, ал.1 във вр. с ал.2 ЗИНЗС –лоши битови условия, проявени в наличието на дървеници; период на исковата претенция (времето, през което ищецът е бил поставен в условия, унижаващи човешкото достойнство); предвид характера и невисокия интензитет на породените страдания и негативни преживявания, без конкретно увреждане на здравето (физическо или психическо) от установените нарушения на чл. 3, ал. 1 вр. ал. 2 ЗИНЗС и при прилагането на чл.284, ал.2 ЗИНЗС, съдът приема, че искът следва да бъде уважен за периода от 25.04.2018г. до 07.07.2020г., или 2 години, 2 месеца и 12 дни, или за 702 дни, при определяне на обезщетение за претърпени неимуществени вреди в размер на 15 лева или 8 евро на ден, предвид и съдебната практика на Съда по правата на човека, цитирана по-горе, както и, че ищецът не е бил през цялото време в спалнот опомещение, или в случая исковата претенция – в размер на 5000 лв. , която е под този размер, следва да се уважи изцяло.

Ищецът чрез адв. К., претендира и присъждане на разноски. Към исковата молба ищецът е представил декларация, че е материално-затруднено лице и няма възможност да заплати адвокатско възнаграждение, същевременно е представен договор за правна защита и съдействие, с който страните се споразумяват, че адвокатът ще има право на адвокатско възнаграждение при условията на чл. 38, ал.2 вр. ал.1, т.2 от Закона за адвокатурата, което е в размер на 1000 (хиляда) лева, изчислено по Наредбата за минималните размери на адвокатските възнаграждения. Ищецът е направил лично разноски за държавна такса в размер на 10 лв., които следва да му се

присъдят.

Ответникът следва да бъде осъден на основание чл.38, ал.2 от Закона за адвокатурата, да заплати на адвоката разноски в размер на 1000 (хиляда) . Според второто изречение на разпоредбата, съдът определя на адвоката възнаграждение в размер не по-нисък от предвидения в наредбата по 36, ал.2 и осъжда другата страна да го заплати. В случая минималното възнаграждение по наредбата е в размер на 860 лв. Съдът като съобрази извършената работа по делото от адвоката, намира, че възнаграждение на адвоката в размер на 1000 лв. не е прекомерно.

Искането на ответника за присъждане на разноски за юрисконсултско възнаграждение е неоснователно. Производството по делото е водено по специалния по чл. 284 от ЗИНЗС ред. В разпоредбата на чл. 286, ал. 2 от ЗИНЗС не е предвидено заплащане на юрисконсултско възнаграждение. Разпоредбите на чл. 286, ал. 2 и ал. 3 от ЗИНЗС, тълкувани в тяхната взаимовръзка, се явяват специални по отношение на общите разпоредби на чл. 78, ал. 8 ГПК , във връзка с чл. 144 АПК и чл. 143 АПК .

Липсата на изрична уредба в ЗИНЗС, която да предвижда отговорност на ищеца за заплащане на юрисконсултско възнаграждение на ответника при пълно или частично отхвърляне на иска/исковете му, означава, че такова не се дължи. В този смисъл е напр. Решение № 475 от 13.01.2020 г. на ВАС по адм. д. № 3502/2019 г.

По изложените съображения Административен съд София-град, I отд., 12-ти състав

РЕШИ:

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” [населено място] на основание чл.284,ал.1 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, да заплати на З. А. С., ЕГН [ЕГН], сумата от 5000 (пет хиляди) лева за обезщетение за неимуществени вреди от престоя му в Затвора С., 30 К. в 8,11, 5 и 6-та група, при условия, в нарушение на чл.3 от същия закон, за периода от 25.04.2018г. до 07.07.2020г., както и сумата от 10 (десет) лева за разноски по делото.

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” [населено място] на основание чл.38, ал.2 от Закона за адвокатурата във връзка с чл.8, ал.1 от Наредбата за минималните размери на адвокатските възнаграждения, да заплати на адвокат Н. К. от Адвокатска колегия С. с личен номер [ЕГН] със съдебен адрес [населено място], ул. Три уши, номер 1, офис 2 ,сумата от 1000 (хиляда) лева за разноски.

Решението може да се обжалва с касационна жалба или протестира с касационен протест пред Върховния административен съд в 14-дневен срок от съобщаването му на страните.

Съдия:

